

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGTELENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kliring 10,489 sz. — — — Helyközi telefon 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szög szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

Nem uri, hanem koldus.

Irta: *Kossuth Ferenc.*

Az a hosszú vita, mely a kultusz-tárca körül kifejlődött, azt a szomorú tényt bizonyította be, hogy a mostani képviselőház többet foglalkozik a vallásoknak, mint a közoktatásnak az ügyével. Erősen megvagyok arról győződve, hogy ez nem helyes és hogy nincs is az ország érdekében.

Ott, ahol annyi vallás és annyi felekezet van, mint Magyarországon, a vallás ügyeit, amennyire csak lehet, a közügyek terétől el kellene különíteni; nálunk kerülni kellene azt, ami magyart magyar ellen uszít oly erővel, mint ezt a vallásos érzelem érintése teheti. Ettől tartózkodni kellene a hívőknek más hívőkkel szemben, de még a hitetlenekkel szemben is. Ezeknek pedig kétszeresen tartózkodniok kellene a hívőkkel szemben, kiket az ő hitlenségük mélységesebben sért, mint az ő hitlenségüket sértheti a hívők vallásos érzése.

Magyarországon hagyományos volt a vallás terén a legnagyobb túrimeség; ez magából az ország történelméből fejlődött ki, mint valóságos nemzeti szükség.

Sokáig ugyanaz a hatalom, ugyanabban az időben támadta meg a vallás és a nemzet szabadságát, úgy hogy az együttes védekezés szüksége a hazafiak lelkében ugyszólván nivellálta a felekezeti türelmetlenséget. Egymás mellett álltak a haza és a vallás szabadságának védelmében katolikusok és protestánsok. És a protestantizmust számtalan nagynevű, mélységesen hívő katolikus védte ép oly buzgalommal, mint ahogy a protestánsok védték önmagukat és hazájuk szabadságát.

Valóban aggasztó tünet az, hogy éppen most mutatkozik a hajlandóság a vallási surlódások kiélesítésére, mikor feltétlenül bizonyos, hogy csakis a szabadság és a szabadelvűség irányában fejlődhetik a nemzet és mikor Bécs felől az ellenkező irányzat úgy is fenyeget, ami elégséges memento lehetne a magyar hazafiság számára...

E tárgyról azonban már többször irtam, nem akarok tehát visszatérni rá, annál kevésbbé, mert remélhetőleg a képviselőházban az áldatlan vitának most már vége lesz.

Inkább arra mutatok rá, ami véleményem szerint nem eléggé domborodott ki a vitában: hogy a magyar közoktatás nagyobb lendülettel felkarolandó ügyének tulajdonképpen nem annyira az egyetemi oktatást, mint inkább a gyakorlati oktatás fejlesztését tekinteni.

Okuljunk a leggyorsabban haladó ország nagyon is tanulságos példáján: az Amerikai Egyesült-Államokén!

Ennek az óriási államnak most már 95 millió lakosa van; 1850-ben, midőn felejthetetlen édes atyám ott

járt és megjelenése a magyar nevet dicsfényel vonta körül, az Egyesült-Államoknak csak 23 millió lakosa volt, akkori kereskedelme 318 millió dollár értékű volt, 1910-ben pedig 3269 millió dollár értékű. Ipari termelése akkor 1019 millió dollárt ért, 1910-ben 20 000 millió dollárt. Ime a meseszerű haladás rövid vázlat.

Ennek az Amerikának egyetemében, felső középiskoláiban („colleges“) és technikai (szinte felső) középiskoláiban mindössze 250 ezer növendéke volt 1910-ben.

Ismételnem is kiemelem, hogy 95 millió lélek közül csak 250 ezer!

Pedig ezeknek a felsőbb iskoláknak anyagi eszközei nem hiányoztak. Összes vagyonukat 500 millió dollára, tehát közel 2500 millió koronára becsülik és évi jövedelmüket 60 millió dollarra, tehát közel 300 millió koronára.

Ezzel szemben az amerikai „Common school“, tehát az alsóbb és gyakorlati oktatással foglalkozó iskolákban 18 millió tanuló volt. Hasonlitsuk össze e számot az előbb említett 250 ezerrel és feltűnő lesz előttünk a közoktatás ottani irányzata.

Vegyük még ehhez hozzá a 2 millióra tehető tanulót, kik magán professzionális iskolákba járnak és azt fogjuk látni, hogy körülbelül 20 millió tanuló jár „Common school“-ba (alsóbb iskolába) és professzionális iskolába; és csak 250 ezer jár a felsőbbekbe.

Ez mutatja e gyorsan fejlődő és rohamosan haladó nagy országnál, hogy a közoktatás iránya feltétlenül gyakorlati és hogy azoknál, kik a tudományos foglalkozást nem tűzik ki célul, inkább professzionális és elemi, mint egyetemi.

Ezzel szemben nálunk mit tapasztalunk? Azt, hogy ha egy igen alárendelt állású ember, hacsak legkevésbbé van is meg a lehetősége rá: fiából ügyvédet, mérnököt, orvost, tanítót, leányából tanítónőt igyekszik nevelni, vagy más szóval: urat.

Az így kitanított és a tanult proletárság tömegét növelni szánt sokaság egész életében nyomorog, nem termel, hanem csak fogyasztana, ha lenne mit fogyasztania.

Az iskoláztatást nem abban az irányba végezte, hogy elméje megnyíljen és megszerezze azokat az elemi tudományos ismereteket amelyeknek segítségével apjának szerény, de tisztességes mesterségét a tanulatlan atyánál jobban, ügyesebben, sikeresebben tudhatná üzni a tanultabb és kiképzettebb fiu, hanem abban az irányban nevelik a szerencsétlent, hogy az urinak nevezett és fájdalom már nagyon is tulsufolt nem uri, hanem koldus-professziókat tömje s ezekben a nyomoruságos megélhetésért versenyezzen. És ha megengedhető eszközökkel nem bír megélni, kénytelen legyen koplalni,

vagy az erkölcsi színvonalon alább szállni; amivel azután előbb-utóbb minden professzió színvonala le fog nyomtatni. Ez pedig épenséggel nem fogja hazánk kulturális színvonalát emelni. Másrészt pedig maga az iparos és kézi munka is évről-évre romlani fog, mert kiművelődött jó munkás helyett kopláló egyetemei végzett ember lesz mennél több.

A társadalmi bajok és betegségek lánc-szemei egymásba kapcsolódva haladnak nálunk, amiben kétségtelenül része van a téves társadalmi felfogásnak és a téves közoktatási irányzatnak.

Ne higgye senki, hogy szellemi haladást jelent az, ha az egyetemek szükeknél bizonyulnak s ujjakat kell felállítani. Hisz a létezőknél sincsenek mindig zsufolva tele termek, mert egy nagyon rossz szokás van elterjedve, A vizsgák előtt két-három hónappal erősen magoló fiatal emberek belesápadt arcait lehet látni; de az így gyorsan bemagolt tudás éppen ilyen gyorsan elpárolog.

Egygyőződésem szerint a magyar társadalomnak még nagy utat kellene megtennie abban az irányban, hogy ne becsülje többre, ne tartsa inkább urnak azt, aki az egyetemen valahogy diplomát kapott, mint azt, akinek az élet sikere adott diplomát.

A munka az, mely urrá tehet és nem a diploma; a becsületes, lelkiismeretes, szorgalmas, jó és sikeres munka. Ezt kellene belevinni a közfelfogásba. És azt, hogy becsülje többre a társadalom azt az ipariskolát végzett embert, ki becsületes munkával felküzdölte magát a nagyonosság terére és ezzel hazájának s a társadalomnak termelő, hasznos tagjává lett, mint például azt a dr Ph-át, aki koplal és elméje nagyságát azzal afirmálja, hogy a teremtő Isten létezését letagadja és az ő szülőhazáját megtagadja.

Bár látnék olyan szellemet (amit pedig csak a helyes közoktatási irányzat idézhetne elő), amit a következő esetben láttam.

Amerikában egy emigráns vitéz 48-as honvédszázados, nem tudván mi-ből élni, seprűket árult az utcán; mikor egyszer készlete kifogyott, egy nagy raktárba ment el, hogy vegyen újra egy kis mennyiséget. Miután seprűt kiválasztá és keservesen összeszedett filléréivel kifizeté, elővet egy kötelet, melylyel seprűt összekötötte és nagy erőfeszítéssel, többszöri kísérlet után a hátra vette, kifelé indulva velök. Mielőtt a raktár ajtójához ért volna, utána kiáltott a tulajdonos: „jó ember (my good man), összeesél terhed alatt, itt van a raktár egy hordárja, fizess neki néhány centet, majd segít elvinni seprűidet“ Az egykor büszke honvédszázados megállt és így felelt: „szegény ember vagyok, dolgoznom kell és dolgozni akarok, azért, hogy magamnak munkát kiméljek meg, nem fizetek.“ — „Megállj csak!“ kiáltá az újra megin-

dulóra a tulajdonos: „itt csak készpénzért árulnak seprüket, de neked hitre adok, mennyit akarsz?”

Az amerikai megbecsülte a munkát. Ha a magyar azzal hencegett volna, hogy ő ur volt és kapitány, talán mert magyar volt, kezét szorított volna vele; de mert erősen dolgozó ember volt, nem kezét, hanem hitelt is adott neki!

Városi és vármegyei helyi bajok.

— Egy kis tisztító tűz. —

I.

Természeti fekvésénél és gazdag ásványvíz forrásainál fogva, egészségi tekintetben Székelyudvarhelynek az ország első városainak sorában kellene helyet foglalnia. S dacára hogy minden kíváncsi megvan a tekintetben, hogy a megillető pozíciót el is foglalhassa, mégis a lakosság nemtörődömségénél fogva a városok között hátul s ottan is elig-alig sántikál.

A lakosság számarányához mérten rémítően magas a halálozási százalék, s általában nincsen meg az a természetes szaporulat, aminek a város fekvése, környékének természeti gazdagsága után meg kellene lenni.

Szomorú állapot ez, indokát két okban lelhetjük meg csupán. Egyik ok gazdasági, a másik egészségi ok.

A gazdasági ok feltétlen a székely nép helytelen gondolatvilágából, nevezetesen az óriási perlekedési viselkedésből és a munka iszonyból fakad. Itt ugyanis a férfi népség mindenre kapható inkább, mint arra a munkakörre, amelyet tényleg betöltenie kellene. Nap-nap után tapasztalhatjuk, mikép a nehéz mezeti munkát nők teljesítik s addig a férfiak vagy a korecsmák erkölcsrontó helyiségében, vagy üzérkedésben és sokszor a bíróságok helyiségében töltik el a drága megfizethetetlen munkaidőt.

Legvirágzóbb és hasznosabb foglalkozások egyike ezen vidéken a korecsmárosság, legjövődelmesebb üzlet a pálinkamérés.

Nincs talán az egész országban annyi haszontalan perlekedés, mint éppen ezen a vidéken. Ami itten folyik ugyanis, az már nem a megsértett jogrend helyreállítására irányuló törekvés, hanem a perlekedési viselkedés kóros betegségének a kielégítésére irányuló igyekezet.

Van itt per, amelyben a pertárgy értéke 3—4 korona s a konok perlekedési vágy következtében száz koronákat költenek reá perköltségek gyanánt. Tapasztalhatjuk továbbá, hogy rendes megszokott beszélgetésüket igen gyakran becsületsértésnek minősítik csak azért, hogy legyen jogcím a perlekedésre s mivel büntető törvénykönyvünk a becsületsértések kritériumának meghatározását nem foglalja magában, s minthogy a bírót nagyon is megköti a tekintetben, hogy a becsületsértések tényálladékanak, kritériumának megállapításánál, az érdekelt felek gondolatvilágát és rendes megszokott életmódját is mérlegelés tárgyává tegye van per oly összeszólalkozásokból is, amelyek közletről sem merítik ki, a felek társadalmi állásának figyelembe vétele mellett a becsületsértés fogalmát.

Miután ezek fejtegetésével arra kívántam reá mutatni, hogy városunk fejlődésének gazdasági okai miből erednek, e kérdéssel nem foglalkozom ezuttal bővebben, hanem reá térek inkább az okok okozatának az ismertetésére.

Amint említettem városunk fejlődésének, s ennek következtében a lakosság boldogulásának gazdasági és egészségi okai vannak.

A gazdasági ok abban nyilvánul, hogy úgy a város, mint a vidék lakossága nem tudja, sőt nem is akarja kihasználni azt amit a természet önként, kevés fáradság árán, tehát csaknem ingyen felkínál.

Városaink és a szomszéd falvak határai dus legelőkből áll, mégis az állattenyésztés oly kismérvű, hogy annak létezését alig vagyunk képesek észrevenni. A szarvasmarha tenyésztésnek igen kedvező alkalom kínálkozik s annak dacára, a tejtermékek nem csak hihetetlen magas árákkal, de tisztátalan s hamisított voltokkal is kiállják a versenyt az ország bármely legelő nélküli vidékének forgalomba hozott tejtermékeivel.

Piacunkon árusított s méregdrága tejfel csaknem kovász nélkül kifut az edényből csak egy kis melegre jusson. A turó, orda és tej tisztaságáról meg felesleges is beszélni. Nem vagyok szakember e tekintetben, de azt hiszem, hogy egy előre be nem jelentett és alapos hatósági városi vizsgálat, a tisztességes elárusítók, valamint a fogyasztó közönség elvitathatatlan előnyére, — meglepő dolgokat hozna nyilvánosságra.

Korunkban, amidőn a megélhetés hovatovább lehetetlen lesz, amidőn a járványos betegségek mindennaposak, egyik elvitathatatlan jogos igénye a fogyasztó közönségnek az, hogy a drága pénzen, verejtékes kereset árán beszerzett élelmi cikkek tiszták, élvezhetőek legyenek s hogy azok táplálásukra, ne pedig betegségünk előidézésére szolgáljanak.

A kolera, tifusz s számtalan járványszerűleg fellépő betegség, a tisztátalan tápanyagok útján jut az ember szervezetébe s amikor százezrek fordítatnak a külső tisztaság elérésére, a betegség elfojtására, talán nem volna sárba dobott pénz az sem, amit ezen betegségek fellépésének megakadályozására fordítanánk, a forgalomba hozott élelmi cikkek állandó és alapos vizsgálatára költenénk. — . . . . s . . . . s.

A tanítók és — a szociálisták.

E cím alatt mély szemléletről tanuskodó nagyérdemű cikkelyt közöl a Budapesti Hírlap egyik számában Szalay Pál tollából. E cikk tartalma kibővíve ugyanazt mondja, amit mi röviden a „Székely-Udvarhely” ez évi 41-ik számában az állami tisztviselők lakáspénzéről szóló belügyminiszteri rendelet ismertetésével kapcsolatosan elmondani kívántunk, csak más szempontból világítja meg a sürgős ügyet.

Tény az, hogy a tanítóság körében nagy az elégedetlenség és e miatt komoly veszedelem fenyegeti a haza jövőjét.

Erre mutat reá a B. H. cikkelye is, amelyet íme, szóról-szóra és fontosságánál fogva e helyen közölünk:

A tanító az iskola. A milyen a tanító világnézete, olyan a alakul a gondozására bízott gyermeke. Így gondolják ezt a nemzetközies is. Miután az alkotmány sáncait az egyenlő és titkos választójog révén eddig még nem tudták bevenni, most az iskolát akarják meghódítani maguknak, hogy majdan a felnövekedett mostani gyermekgenerációval vivják meg döntő ütközetüket a haza és vallás ellen. Ha ők győznek, e kettő mindenestre vesztes lett.

Apponyi 1907-iki törvénye a tanítóknak tisztességes megélhetést biztosított. Csak hogy az ára legalább is 25 százalékkal emelkedett. A tanítók fizetését az Apponyi-féle törvény alig emelte nagyobb százalékkal. Elmondhatjuk tehát, hogy a tanítóság javadalmazása tekintetében csaknem azon a ponton van, mint volt a fizetésrendezés előtt. S ha a drágság az eddigi arányokban fokozódik, akkor a tanítóság egy teljesen lerongyolódott státus lesz. Az anyagi züllés meglazítja közzöttük a fegyelmet, azt az etikai összetartó kapcsolatot, mely nélkül a nagy testület szétmáll, részekre bomlik, nagy, nemzeti hivatását elveszti szeme elől s partikurális törekvéseket szolgál.

Maga a tanítóság hallgat, már nem kér. Ellenben megjelennek a nyílt színen fogadatlanság prókátorai, a nemzetközi szociálisták, s ők követelik számukra a jobb javadalmazást.

Ezzel akarják megnyerni a státus szimpatiaját s így előkészíteni a talajt eszméik számára.

Egy nyomorgó, nélkülözö tömegnek a gondolatait pedig nagyon könnyű abba a szférába terelni melyben a nemzetközies fantáziája mozog. Ha ezt elérték, félig-meddig nyert ügyük van. A vidéki ember a tanító szájából szívesen hallja a szociálistáknak azt a tanítását, melynek alaptónusa mindig: „Le a vagyonos osztállyal!” Vagyonos osztály alatt legtöbbször az értelmiséget kell érteni. Ez az egyik út céljuk felé. A másik út az, hogy a tanító az életigazságokat nemzetközi észjárás szerint átalakítva adhatja be a kezére bízott ifjú generációnak. Ezzel destruktív irányzatot vesz az iskolai nevelés és a sajtó még csak nem is gyakorolhatja e téves eszmék ellen konzerváló hatását, mert bizony a tanító silány fizetéséből nem vonhat el semmit szellemi táplálékra.

A Wlassics-Apponyi éra alatt volt a tanítóságnak irodalmi nivón álló szaklapja, a Néptanítók Lapja, melyet minden iskola ingyen kapott s így még a legelszigeteltebb falu tanítójának is meg volt adva az alkalom, hogy fejleszthesse szaktudását, tágihassa szellemi látókörét. A valláserkölcsi és hazafias eszményeket ébren tartotta ez a lép minden tanító lelkében.

Ezt a fontos hivatást betöltő lapot a miniszterségtől megvaló Apponyi megszüntette. A mostani kultuszminiszter ugyan életre keltette, de annak csak — úgy látszik, anyagi erő híján — az árnyékát. Száraz, a szó szoros értelmében hivatalos lappá zsugorodott, melyben kinevezések, áthelyezések, nyugdíjazások jelennek meg, a minék a népoktatás emelésére semmi haszna nincs.

Az ellenség mindig a védtelenül hagyott ponton koncentrálja erejét. Miután a kultuskormány a népoktatás nagy érdekeit így nem védi meg a sajtó hatalmával is, a szociálisták és szabadkőművesek — kapva az alkalmon — igyekeznek eszméiket a nép szélesebb rétegeibe átszivároztatni.

Polónyi egyik képviselőházi beszédében fölemlítette, hogy az Uj Korszak című politikai tanügyi lapot a szabadkőműves páholyok szubvencionálják. Ez a lap sok ezer példányban árasztja el a vidéket rövid időközben megjelenő mutatószámával s destruktív irányú cikkeivel fölzaklatja a lelkeket. Veszedelemes melegepilulát mindig a tanítóság sanyaru helyzetén való siránkozás ostyájávonja be. Hirdeti a vallástanításnak az iskolából való kiküszöbölését, a mit igazi pedagógus nem helyeselhet. Hirdet szekularizációt.

A Tanítók Szabad Egyesületének feloszlata és Rakovszky ismeretes interpellációja csak olaj volt a tüzre, mert a revezett egyesület volt vezetőségét, továbbá a szociálistákat erősebb akció kifejtése tüzelte, s a nemzetközies népgyűléseiken — mint a temesvári és székesfehérvári — nyíltan felkínálkoznak a tanítóságnak. Ha az általuk elvetett mag megfogamzik, akkor a tanító nem a nemzet boldogulásának, hanem a jövendő társadalmi anarkijának veti meg alapját.

Polónyi csak a minap fejezte ki aggodalmát azon, hogy a szabadkőművesesség milyen befolyást gyakorol a közoktatásra. Csernoch érsek a Szent István-Társulat közgyűlésén száll sikra a szabadgondokozók ellen és szükségesnek tartja különösen hangoztatni a valláserkölcsi világnézetet és nemzeti szellem terjesztését. Tisza István gróf a Magyar Figyelőben írja: „A magyar ifjúság modern profétái ki akarják ölni lelkéből a valláserkölcsi világnézetet, a nemzeti ideált.” E nyilatkozatok is bizonyítják, hogy a veszedelem ajtónkon kopogtat, hogy a nemzetközi szellem tért akar hódítani az iskola falain belül is, holott ez eddig a keresztény világnézetnek és a hazafias szellemnek fölszentelt hajléka volt.

Szalay Pál.

— **Városi közgyűlés.** Székelyudvarhely város képviselőtestülete ma (csütörtökön) d. u. 3 órakor rendkívüli közgyűlést tart a tanács bérhelyiségében. Nagyon fontos tárgyakat foglal magában a tárgysorozat. Vizvezetési próbákat, új katonai laktanya, járványkórház építése és mind ezek pénzét, újabb terhet jelentenek s a laktanya kivételével olyant, melyből visszatérítésről szó sem lehet. A korecsolya-egylet raktárhelyiség építésére a sétatéren „megfelelő hely” átengedését kéri. Ohajtandó, hogy a képviselőtestület tagjai minél többen résztvegyenek a fontos tárgy közgyűlésen.

HIREK.

— Hihetetlen hírek.

Mondják, hogy a talyigakerékhez nem hasonlítható nagyságu női kalapoktól a vasárnapi záróvizsgán mindenki jól láthatott; mondják, hogy némely szövetkezeti igazgató a „vetköztetés”-hez nem ért;

mondják, hogy a székely iparkamara az összes székely fiukat a székelyföldi iparosokhoz fogja „szegődtetni”-ni;

mondják, hogy a helybeli „járványkórház”-nak mult héten egy jó étvágyu lakója nem volt;

mondják, hogy a „járvány” jelzöt onnan kapta, mert ott járnak a legtöbben;

mondják, hogy a polgármester város rendezési tevékenységének bámulására az idegen forgalom megnövekedett;

mondják, hogy az augusztusi méhészeti tárlaton városi heréket nem fognak kiállítani.

E hírek valóságáért felelősséget nem vállal a szerkesztőség.

— **Ritka esküvő.** Horváth Ignác 1848—49-beli alezredes, a Mátvás huszárok parancsnoka, a kolozsvári orsz. történelmi ereklye-múzeum tiszteleti elnöke, ki 1814. július 31-én született, a napokban esküszik Kolozsvárt örök hűséget özv. Pathe Józsefné, Barabás Mari urnőnek. Ily magas életkorban szokatlannak látszó házasság magyarázata az, hogy az alezredes ur, Isten után mennyasszonyának köszönheti magas korát, kellemes életét, mert mint hű örző anyyala, 18 év óta önzetlenül, önfeláldozással ápolja s a háztartás gondos vezetésével megóvta az öreg harcost az anyagi küzdelmek nehéz bajaitól is. K. Horváth Ignác szerény nyugdíjából élő, teljesen vagyonatlan öreg katonalétére ez önfeláldozó hűséget nem képes másal viszonzni csak azzal, hogy nevét Isten és az állam törvényei szerint átruházza, életársává teszi a hű nőt, kinek édesapja Barabás Samu ref. lelkész volt Györgyfalván, édes anyja pedig Szentpéteri Nemes Mária, aki tehát nemcsak köztisztviselőt mindig kiérdemelt magatartása, nemes gondolkozása és viselkedése, tettekben megnyilatkozott honleányi érzése, hanem születésénél fogva is méltó életársá a dícsőséggel küzdött erdélyi hadsereg még életben levő legmagasabb rangú és kora katonájához. Az esküvő 1911. június 22-én, ma, csütörtökön tartatik meg Kolozsvárt, a Farkas-utca 27. sz. háznál. Az egyházi szertartást Pál István apátkanonok fogja végezni. Tanúk lesznek: Eszterházy Miguel gróf 1848—49-beli Sándor huszár százados, az orsz. történelmi ereklye múzeum tb. elnöke és Kuzsók István, a múzeum t. alelnöke.

— **Dr Kovács Gábor,** Kovács Mihály a parajdi állami elemi iskola nagytekintélyű igazgatójának fia, abban a kiüntetésben részesült, hogy a napokban a kolozsvári Ferenc József tudományos egyetemen a jogtudományok doktorává is felavatták. Egy évvel ezelőtt lett az államtudományok doktora és jelenleg Dr Gidófalvy István előnyösen ismert kolozsvári kir. közjegyzőnél praktizál.

— **Esküvő.** Palla Jenő, a székelyudvarhelyi állami főreáliskola derék tanára, e hó 29-én esküszik örök hűséget Lányi Ibolykának, Lányi Imre székelyudvarhelyi posta- és távirdefelügyelő s neje Gyarmathy Róza leányának Székelyudvarhelyt.

— **Halálozás.** Szabó Ödön székelyudvarhelyi szabómester polgártársunk életének 47-ik évében meghalt. Temetése nagy részvét mellett a róm. kath. anyaszentegyház szertartása szerint, vasárnap d. u. 4 órakor történt meg. Szabó József szabómester, városi képviselő és a polgári kör gazdája testvéröccsét vesztette el az elhunytban.

— **Székely tanoncok felvétele.** A székelyföldi kereskedelmi és iparkamara Marosvásárhelyről július 1-én kezdi meg tanoncelhelyező közutját a Székelyföldön. Udvarhelyvármegyében július 4-én Parajdon a községházánál, 5-én Székelyudvarhelyt a vármegyeházánál és 6-án Székelykeresztúron a főszolgabírósnál lesznek tanonc felvételek. Jelentkezhetnek 12 évet betöltött ép és egészséges fiúk, kik legalább 4 elemi osztályt végeztek. A jelentkezéskor elég csak az iskolai bizonyítványt bemutatni. A kamara a fiukat legfentebb 4 évre szegődteti és felügyeletükről gondoskodik.

— **Negyed század mulva,** a hónap 19-án találkoztak az 1886. iskolai évben érettségizettek Székelyudvarhelyt, a ref. kollegiumban. Reggel 10 órakor a kollegium nagy auditoriumába gyülekeztek, a hol Sándor András nagyajtai ref. lelkész könyörgésével emelte szívüket Istenhez; hálát adván a Teremtés Urának, hogy iskolai testvéreik hosszú, negyedszázad mulva találkozhattak. Az orgona akkordjának elhangzása után Péterfi Károly lelkész indítványára, értekezleté alakultak és ennek keretében Péter Károly egyházkerületi tanácsi titkár emlékezett meg az élő és elhalt tanáraikról. Meleg, őszintén átérzett elismeréssel adózván fáradságos munkájukért, melyet a buzgó tanárok az ő nevelésük érdekében végeztek. Majd Jakab Béla állomásfőnök indítványát tárgyalták a 15 év mulva leendő újabb találkozást illetőleg és úgy döntöttek, hogy 10 éves találkozót fognak tartani. Végül Barkóczy Albert Koronkay-féle kertjébe vonultak és a tanári karból megjelentek társaságában vidám poharazás közben emlékeztek az elmúlt, többé vissza nem térő időkre. Felköszöntöket mondtak: Péter Károly, Bod Károly, Nagy Gábor, Szabó András, Sándor András, Vajda Ferenc, Biró János és mások. Tehát 1921. június 19-én ismét találkozhatnak. Adja Isten, hogy mindnyájan találkozhassanak...

— **Női kereskedelmi tanfolyam.** A brassói állami polgári leányiskolával kapcsolatos női Kereskedelmi Tanfolyamra az 1911—12 tanévre az előjegyzések jun. hó 30-ig a polgári iskola IV. osztályáról szóló bizonyítvány és 10 K előleg beküldésével történhetnek, amely összeg a végleges felvételtkor a tandíjba beszámíttatik. A beírások szept. hó 1—5 napjain d. u. 3—6 óráig az igazgatói irodában történnek. Az intézet szervezését illető minden egyébről az érdeklődőknek a női Kereskedelmi Tanfolyam igazgatósága írásbeli megkeresésre készséggel nyújt felvilágosítást. Cim: Női Kereskedelmi Tanfolyam Igazgatósága Brassó Rezső körút 1 sz.

— **A furunkulus újfajta gyógykezelése.** A furunkulus (kelés), mint ezt a legtöbb ember saját tapasztalásából tudja, nem éppen veszedelmes, de igen elterjedt, kellemetlen betegség, amelyet nagyon nehéz gyógyítani, mert a baktériumok, amelyek okozzák, rendszeren a kelések egész sorát idézik elő és a betegség hónapokig is eltarthat. Különböző

szereket használnak ellene, amelyek közül azonban egyik sem föltétlenül biztos hatású. Igen egyszerű gyógyeljárást fedezett fel most Fuchs dr müncheni egészségügyi tanácsos. Ez az eljárás abban áll, hogy a gyuladásban levő helyen a kelés magja köré ecsettel kis kolló diumgyűrűt vonnak, amelyet a következő napokon megújítanak és tágitanak. Ilyen eljárással a kelés néhány nap alatt megérik és genyes tartalma magától kiválik minden sebészi beavatkozás nélkül. A kolló diumgyűrű Fuchs dr véleménye szerint csekély nyomást gyakorol a kelés kerületére és a meggyuladt masszákat így magától kinyomja. Dr Fuchs azonkívül igen valószínűnek tartja, hogy a kolló diumkezelés a beteg közérzetére is kedvező befolyással van, amennyiben a kolló dium a láz keletkezését is megakadályozza. Ezzel kapcsolatosan megemlítjük, mint régen jól bevált szert, az édestejben péppé főzött lenmaglisztet, mely a kelésre kötve, a leg-rövidebb idő alatt érlel. Azután pedig a deákflastrom következik, a mely a sebből a gennyedést kitisztítja.

— **Július 2-án** a Rokkant- és Nyugdíj-egylet székelyudvarhelyi fiókjának nyári táncmulatsága Barkóczy Albert Koronkay-féle kerthelyiségében 1 K-ás belépési díjjal.

— **A város mult évi zarszámadása** elkészült s azt kinyomtatva, most küldötték meg a képviselőtestület tagjainak. Az egyes számadási ágak végösszegeiből vajmi nehéz megállapítani, hogy a költségvetés keretén belül, részleteiben miképp gazdálkodtak a város vagyonából. Ezt csak egy arra alkalmas bizottság állapíthatná meg. Együttesen 14 számadási ágot mutat be a zarszámadási kivonat. Az utolsó tételt elhagyva, költségvetésileg elő volt irányozva fedezet 310.899 K 36 f a 228.187 K 01 f szükségletre. Bevetettek készpénzben 273.446 K 03 f, értékben 155.322 K 31 f, összesen 428.768 K 34 f. Kiadás ezzel szemben készpénz 267.863 K 99 f, érték 18.011 K 42 f, összesen 285 ezer 875 K 41 f. E szerint maradvány mutatkoznék 5783 K 94 f készpénz, 137.310 K 88 f érték, együtt 143.094 K 82 f, vagyis 201 K 89 fillérrel több, mint a mennyi a kimutatás szerinti bevételből levont kiadás után fennmaradna. Beveendő tétel 54 220 K 85 f, kiadandó 32.982 K 37 f. Maradvány a közalap javára és a pótdadó csökkentésére 21.238 K 48 f és 2694 K 4 f, együtt tehát 23.932 K 52 f.

(x) **A magyar újságírás szenzációja!** A Nap a magyar közönség legkedveltebb lapja! A 48-as eszmény és a magyar nemzeti törekvések hű és kérlelhetetlen szószólója. Főszerkesztő: Braun Sándor, felelős szerkesztő: Hacsak Géza. Naponkint 155.000 példány! Egy szám 2 krajcár. A Nap előfizetési ára: Egy évre 16 K, fél évre 8 K, negyed évre 4 K, egy hónapra 1 K 40 fillér.

— **Csomagolopapír** kilöszámsra kapható e lap kiadóhivatalában Kossuth-u 31. sz.

Szerkesztői üzenetek.

P. J. Brassó. Előfizetése ez évi április 1-én már lejárt.

C. B. S. Székely népünkét szórakoztatva tanító cikkeleit mindig szíves örömmel fogadjuk. Végtelenül fáj látni, hogy jóindulatu székely vezető embereinket érdemük szerint nem méltányolják. Pedig oly kevesen vagyunk, kik az elmaradottság miatt tengődő népiért lelkesedéssel dolgozunk, hogy gáncoskodás helyett inkább buzdítás lenne helyénvaló

FIGYELEM!

AIDA VERGE és BLUE STAR CONTINENTAL

CIGARETTAPAPIROK CSAK AZ IFT LÁTHATÓ KÉPEKKEL VALÓDIAK.
ÓVAKODJUNK ÉRTEKTELEN UTÁNZATOKTÓL!

BÉLYEGZŐK megrendelésre mindenféle kivitelben bárhova a legpontosabban, gyári áron szállítanak Betegh Pál könyvnyomató- és könyvkötő-intézetéből Székelyudvarhely, Kossuth utca 31. sz.

153—1911 végreh. szám.

Árverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX t.c. 102. § értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a budapesti IX. ker. kir. járásbírósnak 1902. évi Sp. I 71/2 számú végzése következtében Dr. Ardó Alfréd ügyvéd által képviselt Revai testvérek budapesti cég javára 208 K s. jár. erejéig 1902. évi napján február hó 6-án fogantatott kielégítési végrehajtás útján le- és felül foglalt 800 K becsült értékű ingóságok, u. m. 4 tétel nyilvános árverésen eladandók.

Mely árverésekre az oklándi kir. járásbírósnak 1910. évi V. 74/3 számú végzése folytán 208 K tőkekövetelés ennek 1901. évi szept. hó 1-ő napjától járó 5 százalékos kamatai, egy harmad százalékos váltódíj és eddig összesen 119 K bíróilag már megállapított költségek erejéig, Bardoczon alperesn leendő megtartására 1911. évi június hó 28. ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitűztek és ahhoz a venni szándékozók ez-nel oly megjelöléssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. c. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legelőbbet igénylők, szükség esetén becsaron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t. c. 120. § értelmében ezek javára s elrendeltetik.

Okland 1911. június 8. ikán
POLLÁK IGNÁC
kir. bír. végrehajtó

Nagy feladat mai napság

lányokat jól nevelni. Pedig az emberiség boldogsága nagyrészt ettől függ. Ezt a nehéz munkát rendkívül megkönnyebbiti Dolinay Gyula főszerkesztő „Lányok Lapja” mely havonként kétszer 1-én és 15-én igen sok képpel és oly kiválóan hasznos, szórakoztatva oktató s háziasan nevelő gazdag tartalommal jelenik meg, hogy azt bárki a legnyugodtabb lelkiismerettel adhatja leánygyermekéi kezébe. Az előfizetési ára csak két korona negyedévenként. Mutatványszámot a „Székely-Udvarhely” re való hivatkozással ingyen küld a „Lányok Lapja” kiadóhivatala Budapest, VIII. Mária-utca 42.

Udvarhelyvármegye Nemes Csálájai. Szerkesztette: Pálmay József. Ára füzve 16 K. Míg a készlet tart kapható: Betegh Pál könyvkiadóval Székelyudvarhelyt. E díszesen kiállított, az egyes családok címereivel illusztrált mű, igen becses család-történeti adatokat tartalmaz

BORI! Fennengel Gyula székelyudvarhelyi bormagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható

NIGRIN (Fennengel) a legjobb cipőkrém Mindenütt kapható! A bécsi vadászati kiállításon arany éremmel kitüntetve

Hirdetés az üzlet lelke! Hirdetés nélkül a Székely Udvarhelyben

ÉRTESETÉS.

Cipőraktáromat leszállított árak mellett kiárusítom.

Szükségletét mindenki saját érdekében el ne mulassza nálam beszerezni.

Tisztelettel

Szentkovits János Utóda

Kész blousok és gyermekruhák. Kész aljak és kostümök mélyen leszállított árakban kaphatók.

* A székelyek alkotmányának története

különösen a XVI. és XVII. században, Irta: Dr. Konnerth János. Némethől fordította: Balásy Dénes fővárosi tanár. Ára 4 K. Rendkívül érdekes, a székelység legsajátabb ügyeit tárgyzó mű, mely 408 oldalas, vasos kötetben a székelyek ősfoglalását, a Székek fejlődését, feladatát, kapitányait, a dultó vagy szolgabíró (székbiro), a főkirálybíró, az esküdteteket vagy székülöket, a jegyzőt vagy nótáriust, a falut vagy községet, a rendeket a Székelyföldön (A három rend, A földönlakók, Székely támad, Székely bánja vára 1562, A darabontok, A két első rend heizete, lófők, A primorok vagy főnépek, Nemesek, jobbágyok, zsellérek), a székelyek hadi szolgálatait, a hadterhek felosztását a rendek között, muszály vagy hadi szemléket, a praesidium vagy határőrséget, a székelyek adózását, az egyenlő megterhelhetőség korszakát 1562-től 1601-ig, a rendes közterhektől való megszabadulás korszakát 1601-től 1657-ig, hadadót, török adót fizetnek a székelyek is, 1657—1601-ig, a székelyek bírtok- és örökösödési jogát, a székelyek sónordási jogát nagy tudással, kitűnő fordításban tárgyalja. Új nyomokon jár. Kiváló forrásmunka, gazdag adatokkal. Kapható Betegh Pál könyvkereskedésében Székelyudvarhelyt

Arany, Ezüst, Vas, Bronz, Porcellán: és Régiségeket megbízható társból azonnal megvásárol, esetleg értékel, vagy utasítást ad.

Hagyatéki árveréseken mint vevő résztvesz. Arany, briliáns ékszereket, ezüst tárgyakat (tört állapotban is) bármilyen összegre vásárol

Dietrich Gyula ötvös-mester. Kolozsvárt.

Levélbeni megkeresésre azonnal válaszol.

Sürgönyeim: Dietrich ékszerész Kolozsvár.

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48 as függetlenségi lap, Udvarhely megye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenként 2 szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len legjobb magyar gyártmányú díszlevélpapírok. Ezeket kívül közönséges és finom, színes és virágos levélpapírok és borítékok, levél-kártyák, gyász- Képes levelezőlapok 20-féle helybéli felvetel, levélpapírosok stb. Nagy választék tájképes virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

Állandóan kaphatók mindenféle kész nyomtatványok, u. m. községi, körjegyzői, szolgabírósnak, végrehajtói, ügyvédi, lelkesítő, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATÓ- S KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

PAPIROSOK

Mindenféle színű, nagysagu, súlyu és minőségű irodai és irodai papírok, vonalzott és sima levélpapírok, vonalzott és rovatos papírok, rajzpapírok, írógéppapírok, csomagoló és selyempapírok, másolópapírok, itató-papírok, szűrő-papírok, torta- és befőző-papírok, könyvkötő papírok és papírkülönlegességek. Kártyapapírok.

Lemez-papírok minden sulyban. Hangjegypapírok. Sorvezetők.

Irkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, diszminták, szépírási és rondírási minták. Olcsó legyező-falrajzok, klozet-papírok, szivarkahüvely, szivarka s névjegytárcák Dohány-ésszivartárcák bőrből és fém-ből. Bőrtárcák, pénzes-érszények okmány és irománytáskák.

KÖNYVNYOMDÁJÁT

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélíró-tollak, ronditollak, üveg-tollak, tollszáruk, dísz-tollszáruk. Ironok, fekete, színes és más író-ironok, notes-ironok, csavarironok (crayonok), zsebironok, csavarironbetétek, ironvédők, iron-hegyezők. Kréták, iskolai, kávéházi és fajlázó kréták, színes kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztító, bronz.

HEGEDŰ, hegedűvonó, hurok, hegedű-iskola, hegedű-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek. Hang-gó-sípok és csörgők. Monogrammos fehérnemű és levélpapírjelzésre. Kézi nyomda. Különféle bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyák. Ajtóablak és névfeliratok öntött fém-ből, erdészkalapácsok gyári árban.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjusági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes „Magyar Könyvtár”. A székelyudvarhelyi középiskolákban és a városi és megyei elemi népiskolákban használatban levő összes tankönyvek rak-tára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek, főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek, zsebkönyvek (notesek), pénztártömbök (Block), bárcá és szelvénykönyvek.

Körzők,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák tolltokok, itató-deszkák, olaj-szefesték minden színben. Ecsetek, Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, toll-állványok, szivacs-csésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szőnyegszögek, kapcsok stb